

УДК 330.313:631.11

Віталіна Антощенко (Україна)

JEL classification: O18, Q12, Q15

Віталіна АНТОЩЕНКОВА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент
кафедра економіки та маркетингу,
Харківський національний технічний
університет
сільського господарства імені Петра
Василенка, Україна

E-mail: vitalina.tiaxntusg@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3963-6263>

<https://publons.com/researcher/2123344/vitalina-antoshchenkova/publications>

© Віталіна Антощенко, 2020

Отримано: 06.11.2020 р.

Прорецензовано: 02.12.2020 р.

Рекомендовано до друку: 16.12.2020 р.

Опубліковано: 16.12.2020 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. В статті проаналізовано основні елементи ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств України, а також надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності їх використання. В проведеному дослідженні здійснено теоретичне та практичне дослідження ефективності використання земельних, трудових та матеріальних ресурсів сільського господарства. Зокрема, обґрунтовано економічну сутність ресурсного потенціалу і його склад, проаналізовано площу сільськогосподарських угідь в Україні за 2000-2019 роки, досліджено кількість зайнятого населення, продуктивність праці та середній рівень заробітної плати в сільському господарстві. Встановлено, що розвиток аграрного сектору є одним з найбільш важливих секторів економіки що визначає рівень продовольчої безпеки країни. Ефективність розвитку агропромислового виробництва визначає соціально-економічний та екологічний стан в державі, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості.

Мета. Мета статті полягає в дослідженні економічної сутності ресурсного потенціалу сільського господарства та ефективності його використання як основи економічної та продовольчої безпеки країни.

Метод (методологія). Методологічною основою дослідження є наукові роботи зарубіжних та вітчизняних науковців з питань ефективного використання ресурсного потенціалу в тому числі і ресурсного потенціалу сільського господарства. На всіх етапах дослідження використовувалися діалектичний, системний і синергетичний підходи; методи загальнонаукового пізнання: порівняння, аналіз і синтез, індукція і дедукція. В якості конкретних методів використовувався статистичний аналіз.

Результати. Ресурсний потенціал, як сукупність виробничих, фінансових та організаційних ресурсів є основою економічної безпеки підприємства та продовольчої безпеки країни. Наявність конкурентних переваг, обумовлених відповідністю ресурсного потенціалу, тобто матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням і є економічною безпекою підприємства. На рівень економічної безпеки сільськогосподарського підприємства впливають внутрішні та зовнішні фактори. Серед внутрішніх факторів варто відмітити технічний рівень і стратегію розвитку виробництва, стан і динаміку розвитку кадрового потенціалу, рівень платоспроможності і фінансової стійкості, наявність сучасних методів організації виробництва конкурентоспроможної продукції, наявність на підприємстві систем екстреного реагування на кризові виклики. До зовнішніх факторів впливу на рівень економічної безпеки можна віднести економічну ситуацію у зовнішньому середовищі, в тому числі і міжнародному, вплив на підприємство інструментів державного правового регулювання та підтримки, ціни пропозиції і попиту на ринках факторів виробництва, стан фінансової сфери і ринку праці.

Антощенко В. Основні елементи ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства як основа економічної та продовольчої безпеки. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 3. С. 291-298.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.291>

Ключові слова: ресурсний потенціал; сільське господарство; агропромислове виробництво; ефективність; економічна безпека підприємства; продовольча безпека

UDC 330.313:631.11

JEL classification: O18, Q12, Q15

Vitalina ANTOSHCHENKOVA

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Lecturer,
Department of Economics and Marketing,
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical
University of Agriculture,
Ukraine*

E-mail: vitalina.tiaxntusg@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3963-6263>

<https://publons.com/researcher/2123344/vitalina-antoshchenkova/publications/>

© Vitalina Antoshchenkova, 2020

Received: 06.11.2020

Revised: 02.12.2020

Accepted: 16.12.2020

Online publication date: 16.12.2020

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Vitalina Antoshchenkova (Ukraine)

MAIN ELEMENTS OF THE RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AS THE BASIS OF ECONOMIC AND FOOD SECURITY

ABSTRACT

Introduction. The article analyses the main elements of the resource potential of agricultural enterprises of Ukraine, as well as provides practical recommendations for improving the efficiency of their use. The study conducted a theoretical and practical study of the efficiency of land, labour and material resources of agriculture. In particular, the economic essence of the resource potential and its composition are substantiated, the area of agricultural lands in Ukraine for 2000-2019 is analysed, the number of employed population, labour productivity and the average level of wages in agriculture are studied. It is established that the development of the agricultural sector is one of the most important sectors of the economy that determines the level of food security of the country. The efficiency of agro-industrial production determines the socio-economic and environmental situation in the country, in which all its citizens are stably and guaranteed to be provided with food in the required quantity, range and quality.

Purpose. The purpose of the article is to study the economic essence of the resource potential of agriculture and the effectiveness of its use as a basis for economic and food security of the country.

Method (methodology). The methodological basis of the study is the scientific work of foreign and domestic scientists on the issues of efficient use of resource potential, including resource potential of agriculture. Dialectical, systemic and synergetic approaches were used at all stages of the study; methods of general scientific cognition: comparison, analysis and synthesis, induction and deduction. Statistical analysis was used as specific methods.

Results. Resource potential, as a set of production, financial and organizational resources is the basis of economic security of the enterprise and food security of the country. The presence of competitive advantages due to the conformity of resource potential, ie material, financial, personnel, technical and technological potential and organizational structure of the enterprise to its strategic goals and objectives and is the economic security of the enterprise. The level of economic security of an agricultural enterprise is influenced by internal and external factors. Among the internal factors should be noted the technical level and strategy of production, the state and dynamics of human resources, the level of solvency and financial stability, the availability of modern methods of organizing the production of competitive products, the availability of emergency response systems. External factors influencing the level of economic security include the economic situation in the external environment, including international, the impact on the company of instruments of state legal regulation and support, supply and demand prices in factor markets, the state of the financial sector and labour market.

Antoshchenkova, V. (2020). Main elements of the resource potential of agricultural enterprises as the basis of economic and food security. *Economic analysis*, 30 (3), 291-298.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.291>

Keywords: resource potential; agriculture; agro-industrial production; efficiency; economic security of the enterprise; food security.

Вступ

Сільське господарство – є одним з основних елементів національного господарства. Від ефективності його функціонування залежить вирішення численних соціальних та економічних проблем та економічна безпека країни в цілому. В даний час і теоретично і на практиці в управлінні вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами приділяється недостатня увага питанням розвитку ресурсного потенціалу, особливо в умовах сучасної світової тенденції перегляду базових підходів до вибору шляхів та інструментів вдосконалення ресурсної політики держави. Інтенсивно змінюється кон'юнктура світових і внутрішніх цін на ресурси, провідні країни переходять до принципово нової парадигми соціально-економічного розвитку суспільства на основі інноваційного розвитку. Інструментарій оцінки використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства не розроблений, а існуючі рекомендації з цього питання мають загальний характер, тому концепція розвитку ресурсного, а точніше природно-ресурсного потенціалу і оцінка його використання набувають особливої актуальності з точки зору теоретичної і практичної реалізації.

Мета статті

Мета статті полягає в дослідженні економічної сутності ресурсного потенціалу сільського господарства та ефективності його використання як основи економічної безпеки підприємства та продовольчої безпеки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сільськогосподарське, як і будь-яке інше матеріальне виробництво представляє собою процес взаємодії людини з природою з метою створення споживчих вартостей, які задовольняють потреби людей. Необхідною умовою здійснення цього процесу є визначення суб'єктивного (праця людини), та об'єктивного (засоби праці і предмети праці) факторів виробництва. Виробничі ресурси усіх видів разом (трудові, земельні, водні і матеріальні ресурси) які призначені для використання в процесі виробництва сільськогосподарської продукції і являються ресурсним потенціалом сільського господарства. Процес сільськогосподарського виробництва супроводжується «споживанням» виробничих ресурсів, що визиває необхідність їх відтворення. Кожному виду виробничих ресурсів відповідають певні джерела відтворення. Так, джерелом відтворення трудових ресурсів є працездатне населення, основних засобів – капітальні вкладення, матеріальних оборотних активів –

грошова виручка від реалізації продукції. Основним стимулом розвитку виробництва є споживання, яке є завершальною стадією руху виробленого продукту. Воно впливає на зростання масштабів виробництва, розвиток його галузей. Виробництво актуальне лише тоді, коли воно направлене на споживання. Споживання є кінцевою метою і одночасно рушійною силою виробництва, і диктує соціальне замовлення виробництву, обумовлює об'єм, структуру і якість суспільного виробництва.

До того ж треба мати на увазі, що споживання являє собою використання створених матеріальних і нематеріальних благ і здійснюється у формі виробничого і особистого споживання. Виробниче споживання – це споживання засобів виробництва і робочої сили працівника у процесі створення суспільного продукту. Особисте споживання – це процес задоволення потреб суспільства і кожного його члена в матеріальних і духовних благах.

Економічна ефективність сільського господарства виражається в його призначенні – забезпечувати населення країни продуктами харчування у відповідності з рекомендованим рівнем їх споживання. В даний час обсяг виробленої сільськогосподарської продукції не повною мірою задовольняє потреби населення України. За деякими видами тваринницької і рослинницької продукції спостерігаються тенденції до значного зниження виробництва. З метою захисту національних інтересів необхідно стимулювати зростання виробництва сільськогосподарської продукції вітчизняними товаровиробниками з метою забезпечення продовольчої безпеки країни. Розвиток ринкової економіки, інтеграція та глобалізація України в світовий економічний простір формують необхідність підвищення конкурентоспроможності та якості виробленої сільськогосподарської продукції, що передбачає значне зростання ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних формувань.

На ефективність використання ресурсів впливають інвестиційна політика, досягнення науково-технічного прогресу і швидкість їх впровадження в сільськогосподарське виробництво, ефективність роботи топ-менеджменту і багато інших чинників. В сучасних умовах, обґрунтування показників та умов підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу, визначення потреби в ресурсному потенціалі для виробництва сільськогосподарської продукції, створення умов для його стійкого відтворення, є актуальними і мають важливе народногосподарське значення. При вивченні ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства важливо провести оцінку ефективності його діяльності в цілому і оцінити

ефективність використання окремих факторів виробництва.

Необхідно відзначити, що системний підхід при розгляді ресурсного потенціалу передбачає досягнення ефективної діяльності при злагодженій і збалансованій взаємодії всіх його елементів. Тому всі елементи ресурсного потенціалу можуть бути одночасно, як головними так і допоміжними.

Представлене в науковій літературі різноманіття різних класифікацій ресурсів і підходів учених є результатом розвитку економічної думки і науково-технічного прогресу. Як результат, відбувається вдосконалення продуктивних сил і виробничих відносин; ускладнюється процес взаємодії елементів ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств; змінюється ставлення вчених до певних елементів ресурсного потенціалу.

Наприклад, в класичній політекономії К. Маркс розглядав дві групи факторів виробництва – особистий (робоча сила) і речовинний (засоби виробництва). Таким чином, відповідно до марксистської теорії факторами виробництва є робоча сила, предмети та засоби праці. Сучасне розуміння факторів виробництва стало ширше.

Термін «потенціал» був введений в економічні дослідження в двадцяті роки минулого століття у зв'язку з розробкою проблем комплексної оцінки рівня розвитку продуктивних сил. В. Вейц і К. Воблій обґрунтували поняття потенціалу виробничих сил як потенційної можливості країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення. Згодом С. Струмлінін ввів поняття «економічний потенціал», під яким розумів сукупну виробничу силу, працю всіх працездатних членів суспільства [2, с. 79]. До складу природно-ресурсного потенціалу входять невідновні природні ресурси (мінерально-сировинні та паливні ресурси), відновні природні ресурси (земельні, водні, рекреаційні ресурси) та екологічна місткість довкілля, яка характеризує здатність природно-ресурсного потенціалу сприймати різноманітні антропогенні навантаження в певних масштабах без зміни якісних параметрів природної системи [1]

Варто зауважити, що в економічній літературі відсутня єдина точка зору в тлумаченні категорії «ресурсний потенціал». По суті, ресурсний потенціал аграрних підприємств – складна система, яка поєднує в одне ціле групи ресурсів, що при використанні в органічній єдності дозволяють отримати належні результати діяльності. Різноманітні точки зору на сутність та складові ресурсного потенціалу сільгосппідприємств можна умовно поділити на дві наступні групи. Перша з них включає наукові праці, в яких потенціал ототожнюється із забезпеченістю підприємств ресурсами і ефективністю їх використання. До

другої групи належать наукові праці, автори яких розглядають потенціал як спроможність комплексу ресурсів досягати очікуваного кінцевого результату. Тобто, одні вчені застосовують ресурсний, а інші – результативний підходи [3, с. 8].

Отже, ресурсний потенціал можна розглядати, як сукупність трудових, природних і матеріальних елементів, сукупність працівників, матеріальних і нематеріальних засобів, фінансів, об'єктів і явищ природи, необхідних для здійснення виробництва. Ефективність сільського господарства характеризує виробничі відносини, формою прояву яких є економічні інтереси, що визначають мету виробництва. Ефективність відображає ступінь їх досягнення відповідно до суспільного і індивідуального відтворення. Більшість вчених підтримує в тій чи іншій мірі трактування, що ефективність, як економічна категорія, відображає співвідношення між отриманими результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами [4; 6].

У сільськогосподарському виробництві склад ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства, віднесення його елементів до того чи іншого виду або групи проводиться відповідно до їх природи, призначення і використання, а також в залежності від підходів вчених-дослідників. В якості основних елементів ресурсного потенціалу або факторів виробництва ми будемо розглядати землю, працю, капітал, підприємницькі здібності. Останній фактор виділимо в якості характеристики трудової діяльності людей.

Економічне поняття «земля» охоплює всі природні ресурси, які можна застосувати в виробничому процесі. Ці ресурси слабо схильні до варіативності, їх параметри при моделюванні можна вважати статичними та незмінними. У сільськогосподарському виробництві земля є основним засобом виробництва. Вона одночасно служить предметом праці і засобом праці. Праця є основним продуктивним фактором економічної системи, процесом використання трудового ресурсу. Застосування розумових і фізичних зусиль працівників забезпечує виробництво продуктів і послуг в економіці.

Багато вчених з трудового фактору в особливу категорію виділяють фактор «підприємництво», або «підприємницькі здібності». Фактор «підприємництво» як ресурс, відрізняється від категорії «підприємництво». Підприємництво – це трудова діяльність щодо раціонального поєднання чинників виробництва для отримання бажаних реальних результатів.

Поряд із земельними, трудовими ресурсами виділяють матеріальні ресурси (капітал). Особливість формування матеріальних ресурсів в сільськогосподарському виробництві полягає в періодичності використання основних засобів в

рослинництві, обумовленої сезонністю, що сприяє зростанню виробничих витрат, веде до підвищення фондомісткості продукції.

Матеріальні ресурси представлені основним виробничим капіталом, матеріальними оборотними засобами, енергетичними потужностями та іншими показниками. Матеріальна база сільськогосподарської організації є найважливішою, найбільш значущою складовою ресурсного потенціалу [7, с. 364]. Технічні і технологічні чинники виробництва, рівень енергоозброєності і прогресивні методи використання техніки і матеріалів сприяють найбільш ефективному залученню в процес виробництва інших факторів – землі, праці,

підприємницьких здібностей, фінансових коштів і природних ресурсів. Визначаючи поняття «ресурсний потенціал», багато науковців звертають увагу лише на його склад і мету використання. Деякі з них відзначають його кількісні та якісні характеристики, але при цьому не враховують різні аспекти його застосування, зокрема особливості ресурсного потенціалу в сільському господарстві. Серед речових елементів сільськогосподарського виробництва, особливе місце займають земельні ресурси, які є основою створення достатніх матеріальних благ. В табл. 1 проаналізовано площу сільськогосподарських угідь в Україні за 2000-2019 роки.

Таблиця 1. Площа сільськогосподарських угідь в Україні в 2000-2019 роках*

	Роки							
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Сільгосп. угіддя	41827,0	41722,2	41576,0	41507,9	41504,9	41489,3	41329,0	41310,9
з них: рілля	32563,6	32451,9	32476,5	32541,3	32543,4	32544,3	32698,5	32757,3
сіножаті	2388,6	2429,2	5481,9	2406,4	2402,9	2399,4	2294,4	2283,9
пасовища	5521,3	5521,3	2410,9	5434,1	5430,9	5421,5	5282,6	5250,3
перелogi	421,6	419,3	310,2	233,7	230,6	229,3	190,5	166,7
багаторічні насадження	931,9	900,5	896,5	892,4	897,1	894,8	863,0	852,7

Примітки* на кінець року; тисяч гектарів.

Джерело: [5].

Станом на 1 січня 2020 року земельна площа в Україні становить 603,5 тис. км². Сільськогосподарські угіддя на кінець 2019 року становили 41310,9 тис.га, з них рілля – 32757,3 тис.га, сіножаті – 2283,9 тис.га, пасовища – 5250,3 тис.га, перелogi – 166,7 тис.га, багаторічні насадження – 852,7 тис. га. Економічна ефективність використання земельних ресурсів в сільському господарстві виражається в виході виробничого ефекту в розрахунку на одиницю її площі.

Джерелом багатства суспільства, основним

фактором створення матеріальних і духовних благ людства є праця. Праця є економічною категорією і її характер визначає виробничі відносини. Процес праці – це сукупність дій працівника на робочому місці, яка направлена на досягнення відповідного результату його трудової діяльності. Ефективність сільськогосподарського виробництва залежить від рівня кваліфікації і ефективності використання трудових ресурсів, а також матеріального стимулювання працівників [6, с. 20]. В табл. 2 проаналізовано трудові ресурси в сільському господарстві України.

Таблиця 2. Трудові ресурси в сільському господарстві України за 2010-2019 роки

	Роки						2019 р. у % до 2015р.
	2010	2015	2016	2017	2018	2019	
Кількість зайнятого населення	647,3	502,7	515,0	490,9	481,4	463,2	71,6
Продуктивність праці на 1 зайнятого в сільськогосподарському виробництві, у постійних цінах 2016 року, тис.грн	380,4	624,0	765,0	755,4	867,7	928,6	+2,5 рази
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, грн	1430	3140	3916	5761	7166	8738	+6 рази

Джерело: [5].

Варто зауважити, що ефективність сільськогосподарського виробництва залежить в найбільшій мірі від наявності, складу, рівня кваліфікації і ефективності використання трудових ресурсів. В табл. 2 проаналізовано кількість зайнятого населення, продуктивність праці та середньомісячну заробітну плату штатних працівників в сільськогосподарських підприємствах України за 2010-2019 роки. Так, кількість працівників зменшилась на 28,4%, середньомісячна заробітна плата зросла в 6 разів за досліджуваний період, а продуктивність праці на 1 працівника у постійних цінах 2016 року зросла всього в 2,5 рази.

Підвищення ефективності матеріально-технічних ресурсів досягається при реалізації наступних напрямків: скорочення витрат ресурсів; підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь і тварин; застосуванні сучасних технологій

виробництва сільськогосподарської продукції, що сприяють зниженню витрат ресурсів; підвищенні якості виробленої сільськогосподарської продукції; застосуванні високоефективних методів господарювання [8, с.30]. Ефективне використання основних засобів призводить до прискорення їх обертання та сприяє збільшенню обсягів виробництва сільськогосподарської продукції без додаткових капітальних вкладень, які направлені на відтворення засобів праці та зменшують потреби в придбанні нової техніки та будівництві виробничих приміщень. Основні засоби – це довгострокова матеріальна частина власності, якою володіє сільськогосподарське підприємство та використовує їх для отримання доходу. В табл.3 проаналізовано основні засоби в сільському, лісовому та рибному господарстві за 2015-2019 роки.

Таблиця 3. Основні засоби в сільському, лісовому та рибному господарстві у 2015-2019 роках*

Показники	Роки					2019 р. у % до 2015 р.
	2015	2016	2017	2018	2019	
Надійшло основних засобів	39409	61830	76946	90128	93772	237,9
з них введено в дію нових основних засобів	20277	39028	44311	55103	53554	264,1
Вибуло основних засобів	10179	12660	16607	28702	23545	231,3
з них ліквідовано основних засобів	1203	1452	1870	2311	1823	151,5
Вартість основних засобів на кінець року	205575	264859	335303	399526	481962	234,4
Амортизація (знос) основних засобів за рік	13741	16439	19044	27926	38491	280,1

*Примітка:**мільйонів гривень.

В табл. 3 проаналізовано основні засоби в сільському, лісовому та рибному господарстві за 2015-2019 роки. За досліджуваний період було введено в дію (в вартісному вимірі) в 2019 році в 2,6 рази більше основних засобів ніж в 2015 році, а вибуло за аналогічний період в 2,3 рази більше. Зростання ефективності роботи сільськогосподарських підприємств залежить від підвищення рівня технічної оснащеності, енергоозброєності, застосування сучасних технологій виробництва та управління, модернізації матеріально-технічної бази та інтенсифікації виробництва.

Ринок тракторів і комбайнів в Україні залежить від економічного та технологічного становища в

сільському господарстві. Основними факторами впливу в даній сфері є: купівельна спроможність агропідприємств; державна політика підтримки сільського господарства; внутрішньо-економічна ситуація в країні, динаміка зміни ВВП; інвестиційний клімат; площа оброблюваних сільськогосподарських земель; врожайність; кон'юнктура внутрішнього та міжнародного ринків сільськогосподарської продукції та сільськогосподарської техніки; стан ринку землі; якість вітчизняного виробництва сільськогосподарської техніки. В табл. 4 проаналізовано обсяг сільськогосподарської техніки в підприємствах України за 2000-2019 роки.

Таблиця 4. Сільськогосподарська техніка в підприємствах України за 2000-2019 роки

	Роки								2019 р. до 2000 р. (+\(-)
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	
Трактори, тис. шт	318,9	216,9	151,3	127,9	132,7	129,3	128,7	130,5	-188
Комбайни зернозбиральні, тис.шт	65,2	47,2	32,8	26,7	27,4	26,8	26,3	26,5	-38,7
Комбайни кукурудзозбиральні, тис.шт	7,9	4,8	2,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	-6,4
Комбайни картоплезбиральні, тис.шт	3,6	1,9	1,7	1,2	1,2	1,1	0,9	1,0	-2,6
Комбайни і машини бурякозбиральні (без машин для обрізання бурячиння), тис.шт	13,0	8,5	4,2	2,4	2,3	2,0	1,6	1,6	-11,4
Комбайни льонозбиральні, тис.шт	1,7	1,0	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	-1,6
Установки та агрегати для доїння корів, тис.шт	33,5	16,8	10,9	10,2	10,3	9,5	10,0	10,1	-23,4

Джерело: [5].

З кожним роком кількість сільськогосподарської техніки в кількісному вираженні стає менше, однак якісні показники значно зросли. Кількість тракторів та зернозбиральних комбайнів за останні 20 років зменшилась більше ніж в 2 рази. Кількість установок та агрегатів для доїння корів та картоплезбиральних комбайнів скоротились більш ніж в три рази. Значно скоротились за досліджуваний період кількість бурякозбиральних комбайнів і машин та льонозбиральних комбайнів. Ринок тракторів і комбайнів в Україні залежить від економічного та технологічного становища в сільському господарстві. Основними факторами впливу в даній сфері є: купівельна спроможність агропідприємств; державна політика підтримки сільського господарства; внутрішньо-економічна ситуація в країні, динаміка зміни ВВП; інвестиційний клімат; площа оброблюваних сільськогосподарських земель; врожайність; кон'юнктура внутрішнього та міжнародного ринків сільськогосподарської продукції та сільськогосподарської техніки; стан ринку землі; якість вітчизняного виробництва сільськогосподарської техніки.

В даний час факторами, що обмежують можливості нарощування виробництва сільськогосподарської продукції, є: незадовільний стан машинно-тракторного парку, як найбільш активної частини матеріальних ресурсів; низьке оснащення тракторами, зернозбиральними комбайнами, причіпними, навісними знаряддями і іншою сільськогосподарською технікою, високий фізичний знос; зниження використання добрив; перевищення вибуття техніки над її надходженням. Це призводить до зниження обсягів виконуваних робіт, збільшення термінів виконання

технологічних операцій, зростання витрат на технічне обслуговування і ремонт, збільшення простоїв техніки. Ефективність впровадження нової сільськогосподарської техніки визначають зниженням витрат праці, експлуатаційних витрат, питомих капіталовкладень і терміном окупності додаткових капіталовкладень.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, ресурсний потенціал, як сукупність виробничих, фінансових та організаційних ресурсів є основою економічної безпеки підприємства та продовольчої безпеки країни. Наявність конкурентних переваг, обумовлених відповідністю ресурсного потенціалу, тобто матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням і є економічною безпекою підприємства. На рівень економічної безпеки сільськогосподарського підприємства впливають внутрішні та зовнішні фактори. Серед внутрішніх факторів варто відмітити технічний рівень і стратегію розвитку виробництва, стан і динаміку розвитку кадрового потенціалу, рівень платоспроможності і фінансової стійкості, наявність сучасних методів організації виробництва конкурентоспроможної продукції, наявність на підприємстві систем екстреного реагування на кризові виклики. До зовнішніх факторів впливу на рівень економічної безпеки можна віднести економічну ситуацію у зовнішньому середовищі, в тому числі і міжнародному, вплив на підприємство інструментів державного правового регулювання та підтримки, ціни пропозиції і попиту на ринках факторів виробництва, стан фінансової сфери і ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Портер М. Конкуренция : учеб. пос. Москва : Вильямс, 2001. 425 с.
2. Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Латинін М. А. [та ін.]. Потенціал розвитку територій: методологічні засади формування і нарощення : монографія / за заг. ред. проф. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 362 с.
3. Бобух І. М. Пропозиції та перспективи формування національного багатства України : монографія. НАН України; Інститут економіки та прогнозування. Київ, 2010. 372 с.
4. Кравченко Ю. М., Антощенко В. В. Фактори сталого розвитку економіки аграрного сектору. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства*. Сер. Економічні науки. 2019. Вип. 200. С. 174-183.
5. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Onegina V., Megits N., Antoshchenkova V., Boblovskyi O. Outcome of capital investment on labor productivity in agriculture sector of Ukraine. *Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR)*, 7(1), 12-25.
7. Стахів О. А., Адамчук Т. Л. Фактори конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 360-365.
8. Батюк Л. А., Антощенко В. В. Інноваційно-технологічні чинники глобального економічного розвитку. *Інтелект XXI: наук.журн. Нац. ун-т харч. технол., Ін-т проблем конкуренції*. Випуск № 1, 2019. С.. 29-32.

REFERENCES

1. Smit, A. (2007). Issledovanie o prirode j prichinah bogatstva narodov [Research on the nature and causes of the wealth of nations]. Moscow: Jeksmo [in Russian].
2. Bobrovska, O. Yu., Krushelnyska, T. A. & Latinin, M. A. (2017). Potencial rozvytku terytorij: metodologichni zasady formuvannja i naroshhennja [Development potential of territories: methodological bases of formation and increase]. Dnipro: DRIDU NADU.
3. Bobuh, I. M. (2010). Propozycii' ta perspektyvy formuvannja nacional'nogo bogatstva Ukrai'ny [Proposals and prospects for the formation of the national wealth] of Ukraine]. National Academy of Sciences of Ukraine; Institute of Economics and Forecasting. Kiev. [in Ukrainian].
4. Kravchenko, Yu. M. & Antoshhenkova, V. V. (2019). Faktory` stalogo rozvytku ekonomiky` agrarnogo sektoru. [Factors of sustainable economic development of the agricultural sector] Visnyk` Kharkivs`kogo nacional`nogo technichnogo universy`tetu sil`s`kogo gospodarstva. *Bulletin Kharkiv National Technical University of Agriculture*. Ser. Ekonomichni nauky`. Series: Economic sciences. 200. 174-183. [in Ukrainian].
5. Oficijnyj veb sajт Derzhkomstatu Ukrai'ny [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
6. Onegina, V., Megits, N., Antoshchenkova V., & Boblovskyi, O. Outcome of capital investment on labor productivity in agriculture sector of Ukraine. *Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR)*, 7(1), 12-25.
7. Stakhiv, O. A., & Adamchuk, T. L. (2017). Faktory konkurentospromozhnosti silskogospodarskogo pidpryjemstva. [Factors of competitiveness of agricultural enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, (12) 360-365 [in Ukrainian].
8. Batjuk, L. A. & Antoshhenkova, V. V. (2019). Innovacijno-tehnologichni chinniki globalnogo ekonomichnogo rozvitku [Innovative and technological factors of global economic development]. *Intelekt XXI : nauk. zhurn. / Nac. un-t harch. tehnol., In-t problem konkurencii – Scientific Economic Journal of National University of Food Technology*, 1 (2), 29-32. [in Ukrainian].